

„Melyhelyezék a várakba, nincs elegendő erő, mivel szembeálljak az ellenséggel. Különben is a sok várak évenként nagy kiadásokat okoznak, de jelen korban nem igen felelnek meg azon kívánásnak, melyre építettek, t. i. hogy a betörő ellenséget feltartóztassák.

Ne menjünk messze, ott vannak Csehországban és Morvában Theresienstadt, Königgrätz, Josefstadt s Olmütz. Feltartóztatták-e 1866-ban a poroszokat?

Felelet: nem.

Ott van Franciaország, ez három várvonalal van körül fogva. Fel tudták-e 1813-ban és 1870-ben az ellenséget tartóztatni?

Felelet: nem.

És most fel tudták-e a török várak az oroszokat tartóztatni, hogy a Balkánon át ne törjenek?

Felelet: nem.

Ebből hát azt lehetne következtetni, hogy a várak haszonvetelnek; de az nem úgy van, mert a várak nagyobb részt megerősített stratégiai pontok, sőt fontosak azon országra nézve, hol a honvédelmi szervezet (Landwehr-System) ki van fejlődve, mint Poroszországban, ellenben Törökországban nézve inkább károsak.

Mint tudva van, a törökök a Dunát választották védvonalnak, a mi ellen kifogás nincsen, de a török birodalomnak van még egy hatalmas védvonala: a Balkán, melyet a török kormány elhanyagolt. Nem most, hanem 1828 után kellett volna a Balkánt tanulmányozni és minden zugával megismerkedni. Sumlán kívül még vagy három alkalmas szoros meg kellett volna erősíteni és minden más átjáró helyeket le egy gyalog őrsényig még 1876-ban úgy el kellett volna rontani, hogy még csak a kecske se járhatson rajta. Ha ez megtörténik, Gurkó tábornok nem lehetett volna 50,000 emberrel a Balkánon át. Gurkónak ezen hadi eljárása előtt meg kell hajolni.

Lássuk már most a harc kezdetét. Ez nem volt egyéb egy tüzeri céllovás-gyakorlatnál. Az oroszok lötétek a jobb partot, a törökök a balt, és ki szenvedett legföbbit? A magánosok károsodtak leginkább. Itt a geni szerződést kellett volna megtartani s az oroszok az átkelésre kellett volna szorítkozni. Török részről a monitorokkal való körkörös a Dunán végképen elmaradhatott volna, mert ez által az ellenségnek semmi különös kárt nem okozott.

Az átkelés után szinte a mesék közé tartozik. Egy olyan helyen, mint a Duna, hajókon átkelni, nagy merészség volt. Itt helyén lett volna a monitorokat és kisebb tengeri hadi és más kereskedelmi hajókat az átkelő oroszok ellen használni, és ha a törökök elegendő hajókkal támadják az oroszokat, lehet, hogy egy hadsereg az orosz seregnek a Dunába harap.

Hogy miért nem történt, az megmagyarázhatatlan, mert ha a törökök jó kémjei voltak, az átkelésnek napját s óráját tudni kellett volna s a támadást a szerint kellett volna intézni. Azokat, kik a jobb partra kiléptek, illendően ágyúval és fegyverrel kellett volna fogadni; de ez se történt úgy, hogy kellett volna. Az egészről azt lehet sejtetni, hogy a muszka előbb Konstantinápolyban arany hidat épített s azután ment a Dunán át.

Hogy az orosz az aranyat jobban tudja használni, mint a vasat, azt már 1828-ban láttuk. Ő bevette akkor Várnát, de egymilliókétszáz ezer pengő forinttal. Mi a bulgáriai harcot illeti, a török seregnek vitésége s a vezérek helyes hadtani eljárása jóval felülmúlja a muszka hadseregét s az orosz vezérek hadtani eljárását; itt azonban a muszka bebizonyította azt, hogy a polgáriadosás nála csak külmás, de belsője neki még most is oly vad, mint ez előtt 600 évvel volt. A békés török földnépnek, az agognak és védteleneknek legyilkolása, a nők megfertőztetése, a csecsemőknek elszidása és szunyora való hányása s a falvak elszéjtése oly tettek, melyek ezer évvel ezelőtt feltűnést nem okoztak volna, de most a műveletlenségnek és barbarizmuskának jele. Mind ezen szép tettek a cárnak személtető történetek s ez az ájtatos, csokolódó s elájulogató cár, ki az oláh hitieknek papája, nem tudta mondani, hogy „nem szabad!“ Talán irtózott egy civilizált szót kimondani.

Mint tudjuk, a muszka győzött, de miss Fama azt hirdeti, hogy nem vassal, hanem arannyal.

Nézzük már most a harc következtékének egy kévéssé furcsa oldalát is.

Mint mondtam, — az orosz kormány 1870-től fogva büjtögetta a török alattvaló szlávokat s 76-ban minden ok nélkül kitört a forradalom. 1877-ben a szent hitnek s Európának nevében támadja meg az orosz a törököt s a lázadókat kegyesen elismeri szövetségeseinek. Gyönyörű státus-alapelvek! E lázadóknak oly zsiros konkokat ígért, hogy azok magukon kívül voltak örömlükben. — Lássuk már most szerre ő kelmeiket, hogy mi teljesedett az ígéretekben.

Az oláh fejedelmnek kilátása volt helyezve az oláh királyság I. Nagy Károly címmel. A földarabos a Tiszáig már el volt készítve. De ez még nem volt elég. Egy oláh püspök végre arra kérte a cárt, hogy úgy ne, per sundám bundám csatolja Erdélyt és Bukovínát a leendő oláh királysághoz.

A cár hallgatott, elbucszott, hazament s elhatározta az oláh Bessarabiát az orosz részhez csatolni. Erre a hírré az oláhok szinte hanyatt esték. A fejedelem irt a cárnak, irt Berlinbe, de a cár nem látit.

A bolgárokat most adjustrozzák. Cserkaszkzy mellett mind gárda-tisztek működnek, de oly se jelen, hogy a bolgárok fájalmukban fel felkiáltanak: „Hiszen a török alatt jobban ment dolgunk, mint most!“

A szerb már kaptára kezdette verni Nist, de Gorcsakoff azt mondta: „Abból nem lesz semmi!“ Erre a szerb megharagudott és Gorcsakoffnak egy orrot küldött; Gorcsakoff pedig megharagudott s a szerbet ostobának nevezte. Ezen felbőszít s esküdtött mennyre-földre, hogy Nist az utolsó csepp vérig nem hagyja, de még a muszkat is elkergeti. Hanem csak a fenyegetés mellett maradt.

A bosnyákok tippegnek, tappognak és nem tudják, hogy mit csináljanak.

A montenegrói a muszkatól kikötött kér, mert erre szüksége van, hogy a lopott kecskéket, juhokat és szarvasmarhákat könnyebben elszállíthassa. De a muszka így felelt: „Sajnálak fráter, én nem segíthetek, mert az a perfid Ausztria, ha arról szólok, mindig a fogait mutatja és miattad nem akar nek összeveszni, hanem patientia barát-tánc, talán a berlini nagy bucsun csinálhatok valamit.“

Mind ezen szövetségesek most már vakarják fejüket és Bécsbe futnak egy kis szíverősítő „Andrássy-Wasser“-ért, mert közel vannak az ájuláshoz a cáponak csalfasága miatt.

S az orosz, vagyis a capo? Ő szépen odahaza ül, a márkába kacag és gondolja magában: „Futhattok, a merre akartok; véretek, pénzeitek felhasználtam. Bolondnak bide és fapénz a kezébe. Tanuljátok meg, hogy: fide, sed cui, vide.“

No de még egy nagyhatalmat szinte kifeledektem s ez Görögország. Ennek királya eddig olyan szépen viselte magát, mint a gyermek az iskolában; ő se nem köhögött, se nem prüszentett az európai dolgokba és most egyszerre utolérte a háboru láza. Ő hát 20,000 gyalog s 500 lovas katonával, 15 ágyúval, egy generalissimus és 60 tábornokkal egyenesen Konstantinápolyba hasított, hogy a törökök a szakállát kitépje.

Szerencsére két angol fregátta épen akkor horgonyt vetett a Pyreusba és bebizonyította a lázas görögöknek, hogy ehez nincs joguk.

A görögök átlátták, hogy az angoloknak igazuk van; erre a hadseregnél takaródtótták és haza tértek. De még sem nyugsznak, mert még fegyverkeznek.

Lukács Károly.

Vidéki élet.

K.-Vásárhely, 1878, márc. 30.

Tekintetes szerkesztő ur!

Nincs ugyan szerencsém becses lapjának levelezője lehetni, mindazáltal engedje meg, hogy mint műkedvelő, néha-néha egyet-egyet elfecseghessek a városunk kebelében történő figyelemre méltóbb eseményekből s társas életünk nevezetesebb mozzanataiból.

Folyó hó 23-án este városunk közönsége meglepő dolognak volt tanuja, mert hát „noch nie da gewesen.“ Ugyanis önkéntes tüzoltó-tesztületnek, szeretett főparancsnokát, Nagy Gábor polgármester urat négy napnyi üdvözléteül fáklós zenével tisztelte meg. Az ünnepélyes menet a leányiskola helyiségéből 7 óra után vonult ki a báméskodók nagy csapatától körülzöngölve, s a tanácsház előtt állapodott meg, közre fogván két szónokát: Kovács Dániel városi pénztárnok-tanácsost, ki ünnepeltet mint a tüzoltók főparancsnokát köszöntötte fel, és M. Székely Jánost, ki öt mint iskolázotti elnököt a tanítótestület nevében üdvözölte. Önként értendő, hogy a főparancsnok ur mindenik szónoklatra szép, megható beszédrel felelt. Hogy az adott és kapott szónoklatok közül melyik volt csinosabb: a főparancsnok uré, Kovács Dánielé (Városunk ez aranyszáju Demostenesé) vagy Székely uré? azt bajos volna eldönteni, de nem is volna tán illő annak bírálgatásába bocsátkozni. Elég az hozzá, hogy mindegyiket örömmel hallgattuk, mindegyikben gyönyörködtünk. A beszédek elhangzása után a főparancsnok ur leszállván a magasból, hozzánk csatlakozott és együtt szépen „lesárbalagoltunk“ (kérem, e műszó felfedezésének érdeme enyém.) a tüzoltó csarnokba, Jancsó Dénes polgártársunk korcsmájába, hol banquett rendeztetett, melyben körülbelül 70—80 résztint rendes, részint alkalmi tüzoltó vett részt. Pompás kis mulatság volt! Egymást érték a pohárköszöntések, pezsgett a humor, szikrázott a jókedv, szólt a zene és énekel a dalárka. Ne úgy tessék ám érteni, hogy mindez egyszerre történt. Au contraire! minden szépen felváltva, annak rendje és módja szerint ment véghez; nem volt semmi zavar; hiszen jelen voltak a rendőrkapitány urak is, nem lehetett tehát sem kivülről, sem belülről semmiféle affairetől tartani. — Hogy a mulatság meddig tartott, azt határozottan megmondani nem lehet. Voltak kik már éjfél táján elpárologtak, vagy a bennük forrongó tűz miatt elrohantak; az edzettebb, kitartóbb rész azonban még reggel 5 órakor sem tágitott s azt az észrevettelte tette, hogy ez az éj feltűnően rövid volt; busan sohajtott tehát fel, hogy „bár csak ez az éjszaka“ stb.

Megemlíthetem még, hogy a nálunk létesítendő közkórházra az adakozások szépen gyűlnek, s hogy úgy ennek, valamint az árvanevelő intézetnek, és menházak javára még ez év folytatán egy házzal összekötött női munka, és terménykiállítás fog rendeztetni városunkban. A választ-

mány már megalakult s az előmunkálatok megkezdettek. Adja isten, hogy e kiállításhoz kötött szép remények valósuljanak.

Szomorúan tudatom azt is, hogy a diphteritis miatt iskolánk ismét szünetelnek. Gyermekünket a borzasztó kór ragadja el, más része pedig otthon ülni s a tanulás áldásait nélkülözni kénytelen. Sőtét kép! Vajha minél előbb enyhülne a gyász, mely ezen iszonyatos ragály által sok boldogtalan, gyermekeiktől megrabol szülő kebelét érte!

Végül írnom kellene valamit „közmvédelési egyesület“-ünkről is; hanem „ne háborgassuk a holtak nyugalmát!“ En tehát azon elvből indulva ki, hogy „de mortuis nihil, nisi bene“, csupán annyit mondok, hogy... „requiscat in pace!“ — Azok pedig, a kik a sirba löktek, netáni lelki furdalásaik közben vigasztalják magukat azzal, hogy „Semmi sem állandó a nap alatt.“

— i. —

KÖZGAZDASÁG.

Kerti ipar.

(Vége.)

a.) Mint mindenben, úgy itt is a babona nem maradhat el, minden faluban van egy-két olyan ember, ki a nép tudatlanságát felhasználva, oly hiedelmet enged magáról elterjeszteni, hogy ő keze szerencsés, mert kékfeju gyikot fogott, s azért bár mihez nyúljon az szerencsés. A marulások helyre mennek, ha fájó részeket fogdos meg, meggyógyulnak s a növények is csak az ő keze után fognozsának szerencsésen stb. Egy tanítóúrnak beszélt ez esetet: a falusias előtt ez tudva volt, hogy az én előtársam rendszeren sikerülnek, több rendben ostromoltak ily kérésekkel: „az én gyermekemnek torka fáj, a tanító ur kéjné meg kezével mert meggyógyul. Feleségem lábára egy hónapja nem tud állani a tanító ur vonagossa meg kezével, mert addig semmi remény a felgyógyuláshoz s a többi önként következik!“

Tudás kell biz ahoz, mint minden más dologhoz nem pedig szerencse, mely egész tudás nem áll egyébből, mint a fáknak három (hám, hárs, hánca) rétege körül az alany hánca s gally hincsalával összeillesztések s légmentesen elzárások.

b.) Gyümölcsfákat csak tavasszal lehet nemesíteni. Ez nem csak népies, hanem általános hiedelem. És ezen hiedelem nem csak onnan származik, hogy a fáknak ha nedv keringése megindul már nem lehet, hanem onnan is, hogy nálunk a nemesítés egyetlen — gyakorlott kertészeknél a legutolsó és legrosszabb — módjával a hasítékba ékelessel ismeretesen. Lehet a nemesítés éz évek bár melyik szakában bizonyosra tenni még azon esetben is, ha oltó gallyaink őszi, téli és kora tavaszi szedései elfogytak. A párosítás különböző neveivel az igaz nem lehet nedvkeringés után szedett gallyakkal, de azért a legkisebb csüggedésünk sem lehet, mert ott van az ép oly biztos sipolás, s még biztosabb szemzés, melyekkel nedvkeringés után is könnyen nemesíthetünk.

c.) 5-6 esztendő fákát lehet csak nemesíteni. Itt kénytelen vagyok egy két szóval elmondani a fanemesítés egész nagy mesterségét.

Nemesíteni legjobb 3-4 éves vad fákat. Val fához könnyen juthatunk oly formán, ha egy-két véka vad gyümölcsöt összetörve, nedvét kisajtolva vagy husostól ősszel barázdákba elhintjük. Tavasszal a vad fák ezrei jönnek ki, melyeket 2-dik tavaszon egymástól elkülönítve ültetünk s 3-ik tavaszon, vagy nyáron nemesítés alá mehetnek. Az oltásnak legkönnyebb módja a párosítás és pedig: egyforma vastag alany és gallynál 1-1, hüvelyk haránt-metszést mindkettőn; hol az alany vastagabb ott csak egy hüvelyket vágaték le az alany sima derekáról ép oly szélesen mint a nemesítő gally vastagsága, a nyel-lapok összeillesztetvén (hánca, hánccsal) összekötetnek és légmentesen bemázoltatnak.*

Ily mivelet mellett képes egy gyakorlott kertész 4 óra alatt 200 darab fát nemesíteni szabad kézben, vagy hely.

Nem az lévén célom, hogy a fanemesítés mékértjéről írjak, annak bővebb fejtegetésébe nem bocsátkozom. Ennyiből látható, hogy az egész dologhoz csak akarás, kevés igyekezet s pénz, eledelt, élvezetet és erkölcsöt adunk a nép kezébe.

Hogy pénzt nyujtunk azt, mindenki irás nélkül is jól tudja. Vagy számban bessenélünk? Világos igazság. Kecskemét és N.-Körös város közép-szerű termés alkalmával 2 millió frt bevételt számlál gyümölcséből. Háromszék nincs akkora terület, mint az említett két város? Háromszék földje gazdag, az említett két városoké futó homok. És mégis van-e nekünk gyümölcsből bár 2 ezer forint bevételünk. Hol itt az arány?!

Hogy eledelt: ahoz nem kell kommentár. Hogy élvezetet: a munka gyönyör.

Hogy erkölcsöt!... ez a legősétebb része cikkemnek! Börtöneink 80% bűnösei lelkét gyümölcslopás is terheli. Ki mondaná meg hány van olyan, kinek alapbúne egyedül a gyümölcslopás? A gondolkozó lélek itt álljon meg s elszörnyed gondolata eredményétől!

*A bemázolás alatt nem agyag vagy viasz értendő egy darab rongyra kenve, hanem viasz 8, fehér szurok 18, vastag terpentin 4, olaj 1, fagygy 1 lat megfőzve ecettel bekenve. S. S.